

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Zdeňka Kühna a soudců Daniely Zemanové a Miloslava Výborného v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, zastoupena JUDr. Janou Kašpárkovou, advokátkou se sídlem Horní lán 1328/6, Olomouc, proti žalovanému: **Ministerstvo kultury**, se sídlem Maltézské náměstí 1, Praha 1, o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 11. 2013, čj. 10 A 162/2012 - 56,

t a k t o :

- I. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 11. 2013, čj. 10 A 162/2012 – 56, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovené zástupkyni žalobkyně, advokátce JUDr. Janě Kašpárkové, **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti v částce 8228 Kč, která ji bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Vymezení věci

[1] Žalobkyně se žalobou domáhala ochrany proti nečinnosti žalovaného ve věci její žádosti ze dne 22. 6. 2012. Následně soud požádala o osvobození od soudního poplatku. Na základě informací vyplývajících z předloženého prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků městský soud usnesením ze dne 15. 1. 2013, čj. 10 A 162/2012-37 žalobkyni osvobození od soudních poplatků přiznal. Následně však městský soud dne 11. 11. 2013 v záhlaví cit. usnesením osvobození od soudních poplatků žalobkyni se zpětnou účinností odňal. Odkázal přitom na to, že spor vedený stěžovatelkou není takové povahy, aby měl vztah k podstatným okolnostem její životní sféry. Upozornil též na povahu a mnohost sporů, které žalobkyně vede.

II.

Argumenty obsažené v kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[2] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) podala proti usnesení městského soudu včasnou blanketní kasační stížnost. V ní požádala o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud ji usnesením ze dne 4. 12. 2013 ustanovil zástupkyni, která důvody kasační stížnosti posléze doplnila. Stěžovatelka tvrdí, že odnětí osvobození od soudních poplatků bylo nezákonné. Dle jejího názoru lze osvobození od soudních poplatků odejmout pouze za zákonem stanovených podmínek, tj. jen v případě, že *poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly*. Stěžovatelka má za to, že její poměry se nijak nezměnily a ani městský soud v tomto směru neprovedl žádné dokazování. Nesouhlasí se závěrem městského soudu o povaze sporu, tj. závěrem, že se spor netýká okolností její životní sféry. Soud v tomhle směru neučinil žádná skutková zjištění. Proto také namítá, že nyní napadené usnesení je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů. Stěžovatelka konečně tvrdí, že řízení před městským soudem bylo zmatečné, neboť ve věci rozhodovali vyloučení soudci. Napadené usnesení bylo proto překvapivé a narušovalo princip právní jistoty.

[3] Žalovaný je toho názoru, že napadené usnesení je v souladu se zákonem. Připomíná, že stěžovatelka dlouhodobě zneužívá práv zakotvených v zákoně č. 106/1999 Sb. a v jiných zákonech, že její jednání působí v rozporu s rozumným uspořádáním společenských vztahů a že stěžovatelka svým jednáním způsobuje újmu každému členu společnosti. Na vedení správních a soudních řízení s její osobou stát vynakládá nezanedbatelné částky peněz z veřejných rozpočtů. Upozorňuje, že stěžovatelka byla toho času dlouhodobě nezaměstnaná a podáváním enormního množství civilních i správních žalob cílila na získání finančního prospěchu. Vůči žalovanému a její bývalému zaměstnavateli – Národnímu památkovému ústavu dlouhodobě a systematicky uplatňuje právo na informace šikanózním způsobem. Žalovaný dále vypočítává množství soudních řízení vedených stěžovatelkou a z vybrané judikatury v jejích věcech obsáhle cituje.

III.

Právní hodnocení Nejvyššího správního soudu

[4] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřipustnost.

[5] Kasační stížnost je důvodná.

[6] Městský soud v nyní napadeném usnesení uzavřel, že „*i když majetkové poměry žalobkyně svědčily tomu, že jí ze zvlášť závažných důvodů bylo možné plně osvobodit od soudních poplatků, mnohost sporů vedených navrhovatelkou a jejich charakter představuje vážný důvod pro odebrání osvobození.*“

[7] Dle § 36 odst. 3 věty čtvrté s. ř. s. soud přiznané osvobození *kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly*.

[8] Norma uvedená ve čtvrté větě § 36 odst. 3 pamatuje na dvě situace: v průběhu řízení se ukáže, že tu buď nikdy nebyly důvody pro osvobození (situace žadatele byla jiná,

pokračování

než z jaké soud ve svém rozhodnutí vycházel), anebo důvody pro osvobození tu sice v okamžiku rozhodnutí byly, ovšem v průběhu dalšího řízení se situace účastníka změnila.

[9] Zpětné odnětí osvobození představuje částečné prolomení zásady, podle níž je soud vázán svými předchozími rozhodnutími. Je nepřípustné, aby možnost odejmout osvobození zakládala soudu ničím a nijak nelimitovanou pravomoc kdykoliv v průběhu řízení změnit názor na správnost osvobození. Důvodem pro možnost aplikovat zpětné odejmutí osvobození bude situace, v níž se ukáže, že poměry účastníka byly jiné, než on sám tvrdil a které soud původně zjistil. Důvody, které městský soud použil pro své napadené usnesení (mnohost sporů vedených stěžovatelkou a jejich charakter), však existovaly již k datu původního rozhodnutí o osvobození stěžovatelky a byly také samotnému městskému soudu velmi dobře známy.

[10] Obdobné závěry lze najít též v civilní judikatuře vykládající srovnatelné ustanovení § 138 odst. 2 o. s. ř. Podle nich přiznané osvobození může soud odejmout jen ve dvou případech: jednak tehdy, pokud došlo ke změně poměrů osvobozeného a následkem této změny poměrů přestává být osvobození důvodné, jednak tehdy, pokud soud dodatečně zjistí, že poměry účastníka byly již v okamžiku přiznání jiné, než z jakých vycházel soud při přiznání osvobození. Pokud však poměry účastníka byly zjištěny řádně a nedošlo k jejich změně, není možné jednou přiznané osvobození odejmout jen proto, že soud změnil své hodnocení těchto poměrů. Při nezměněných poměrech účastníka, které byly zjištěny v okamžiku přiznání osvobození, je soud svým původním rozhodnutím vázán (viz Drápal, L. - Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 958 nebo Svoboda, K. - Smolík, P. - Levý, J. - Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 487; oba komentáře vycházejí z rozhodnutí NS SSR ze dne 7. 4. 1971, sp. zn. 1 Cz 18/71, č. 16/72 Sb. rozh. civ.).

[11] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že usnesení městského soudu stojí na nesprávném posouzení právní otázky [kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] a tudíž je nezákonné. Tímto rozhodnutím samozřejmě Nejvyšší správní soud neříká, že stěžovatelka od soudních poplatků osvobozena být měla. Pokud ale již v této věci osvobozena byla, nelze takovéto osvobození libovolně odejmout tímž soudem, který původně o osvobození rozhodl.

[12] K dalším námitkám se proto již soud nemusel vyjádřit. Jen stručně upozorňuje, že rozhodnutí městského soudu není nepřezkoumatelné, jak mylně uvádí stěžovatelka, ale stojí na přezkoumatelném, byť nesprávném právním názoru.

[13] Nejvyšší správní soud se však musí vyjádřit k námitce zmatečnosti řízení před městským soudem. Dle stěžovatelky rozhodovali vyloučení soudci. Jakkoliv stěžovatelka námitku podjatosti nevznesla v řízení před městským soudem, skutečnost, že ve věci rozhodoval soudce, který měl být správně vyloučen, způsobuje zmatečnost řízení. Jako taková je tato skutečnost jedním z důvodů kasační stížnosti [§ 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s.]. V daném případě však stěžovatelka nevznáší žádný relevantní argument ve prospěch své teze o podjatosti rozhodujících soudců. Její argumenty zůstávají povýtce jen v rovině minulých rozhodnutí těchto soudců, kterýžto důvod jako podjatost ovšem zákon výslovně vylučuje (viz § 8 odst. 1 *in fine* s. ř. s.).

IV.**Závěr a náklady řízení**

[14] S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a tak podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. napadené usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[15] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne městský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.)

[16] Nejvyšší správní soud ustanovil stěžovatelce pro řízení o kasační stížnosti zástupkyni JUDr. Janu Kašpárkovou. Odměna byla advokátce stanovena podle § 35 odst. 8 s. ř. s. za dva úkony právní služby (převzetí věci a sepsání doplnění důvodů kasační stížnosti), tedy ve výši 2 x 3.100 Kč a 2 x 300 Kč, celkem 6.800 Kč [dle § 9 odst. 4 písm. d) a dle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Protože advokátka zastupující stěžovatelku je plátcem DPH, zvyšuje se odměna o částku 21 % z částky 6.800 Kč, tedy o 1.428 Kč, odpovídající dani, kterou je advokátka povinna z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Zástupkyni bude do 1 měsíce od právní moci rozsudku vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu odměna ve výši 8.228 Kč.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. února 2014

Zdeněk Kühn
předseda senátu